

D. Doom / Insektenaantastingen van populier en wilg in 1971

Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Arnhem

Evenals in de vorige jaren ontvingen we de gegevens voor het overzicht van de in 1971 opgetreden insektenaantastingen weer in hoofdzaak van de leden van onze Waarnemersorganisatie. Waarnemingen door entomologen van ons eigen instituut vullen voor zover nodig deze gegevens aan.

Van de bladvreterende insekten in de populierenteelt neemt de *satijnvlinder* (*Leucoma salicis*) in beplantingen van negen jaar en ouder de belangrijkste plaats in. In Oostelijk Flevoland, waar men in de plaaggebieden het insect bestreden heeft, kwam het in het noordwestelijk deel van het Roggebotsebos, waarin geen bestrijding heeft plaats gehad, tot vreterij van betekenis. Bij Scheemda werd lichte vreterij waargenomen in de weggedeelten waar de onderbegroeiing van meidoorn ontbrak. De oude *Gelrica* beplanting langs rijksweg E9 tussen Roermond en Linne, die vanaf 1967 geen aantasting vertoonde, werd in 1971 opnieuw door het insect aangevreten. Op een aantal plaatsen waar de satijnvlinder nog niet eerder was gesignaleerd, kwam het nu op beperkte schaal tot kaalvreterij. Dit kwam voor langs rijksweg E8 bij Zoetermeer over een lengte van ca. 400 m, langs een provinciale weg parallel met de rijksweg E36 tussen Ede en Veenendaal over ca. 200 m en in een populierenopstand bij Nederweert. Bij Hierden nam men enige vreterij waar in jonge balsemhybriden.

De *ringelrups* (*Malacosoma neustria*), bekend als beschadiger van o.a. eik en meidoorn en opvallend door zijn oranje, blauwe en witte lengtestrepen en zijn blauwe kop (foto 1), veroorzaakte ditmaal plaatselijk ook aan populieren kaalvreterij. Dit deed zich voor in het gebied tussen Didam en Beek en voorts in enkele jonge beplantingen in Oostelijk Flevoland.

Het tussen samengesponnen bladeren vretende groene spanrupse van de *kleine wintervlinder* (*Operophtera brumata*) (foto 2) veroorzaakte bij St. Oedenrode en Joppe (bij Gorssel) kaalvreterij aan eenjarige balsem- en Aigeiroshybriden.

Van de houtboorders tastten de algemeen verbreide *grote populiërboktor* (*Saperda carcharias*) en de *wilgehouttrups* (*Cossus cossus*) hetzij afzonderlijk dan wel tezamen plaatselijk de populieren ernstig aan. Bij het gehucht Nergena (bij Bennekom) en bij Duiven bijvoorbeeld was het de boktor, bij Vlaardingen en bij Rossum echter de wilgehouttrups die de schade veroorzaakte. In combinatie vernielden genoemde soorten bij Maasdriel het houtweefsel in de stammen zodanig dat men tot velling van de sterkst aangetaste exemplaren moest besluiten.

De *populiëreglasvlinder* (*Sciapteron tabaniformis*) in combinatie met de *wilgesnuitkever* (*Cryptorrhynchus lapathi*) bleek in stammetjes van jonge populieren in vrij ernstige mate in Oostelijk Flevoland voor te komen.

Voorts werd er in balsem- en in Aigeiroshybriden aantasting door de *cambiummineervlieg* (*Phytobia* = *Dendromyza*) opgemerkt. De larven van dit insect vreten en verplaatsen zich in snel tempo in de cambiumzone van stam en dikke takken. Het aantastingsbeeld kenmerkt zich door in de lengterichting van de stam verlopende lange, ondiepe zich gewoonlijk slingerende gangen (foto 3). Opvallend zijn de soms op vele jaarringen voorkomende kleine bruine vlekjes, zichtbaar op een dwarsdoorsnede.

Op tweejarige 'Dorskamp' en 'Flevo' bij Nederweert kwam de *populietakluis* (*Pterocomma populea*) in uitzonderlijke concentraties voor. Een dergelijke populatie heeft stellig een zekere mate van verzwakking van de plant tengevolge, waardoor men met aantasting door bepaalde secundaire parasieten (zoals bijvoorbeeld de kleine populiërboktor) rekening zal moeten houden.

Aan de stammen van oudere populieren bij Wessem (L.) kwam de *wilgeschildluis* (*Chionaspis salicis*) plaatselijk in grote aantallen voor.

Enkele van de hierboven behandelde insectesoorten tastten op enkele plaatsen behalve populieren ook wilgen aan. In het gebied waar de *satijnvlinder* in Oostelijk Flevoland de populieren beschadigde werden ook de wilgen in de directe omgeving aangetast.

Schade door de *wilgehouttrups* in straatbomen van wilg kwam voor bij Velsen en IJmuiden. Het zijn vaak de door het verkeer of door andere oorzaken beschadigde bomen die van de wilgehouttrups extra te lijden krijgen.

Stammetjes van *Salix alba* 'Liempde' in de stadskwekerij van Amsterdam vertoonden plaatselijk aantasting door de *wilgehoutgalmug* (*Rhabdophaga saliciperda*). Het aantastingsbeeld kenmerkt zich door een groot aantal zeer kleine gaatjes in de bast, die donker verkleurend later soms in flarden langs de stam omlaag hangt (foto 4). Dit laatste verschijnsel wordt veroorzaakt door insektenetende vogels. Omdat een aangetast plantendeel meestal bij herhaling wordt geïnfecteerd ontstaat ter plaatse door weefselwoekering een galachtige verdikking. In mei en

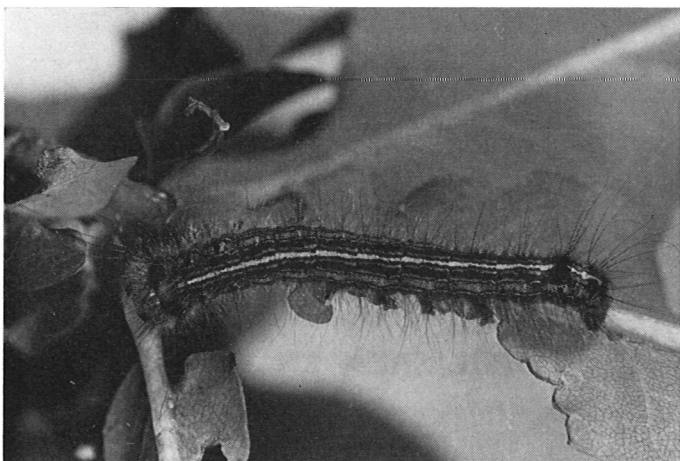
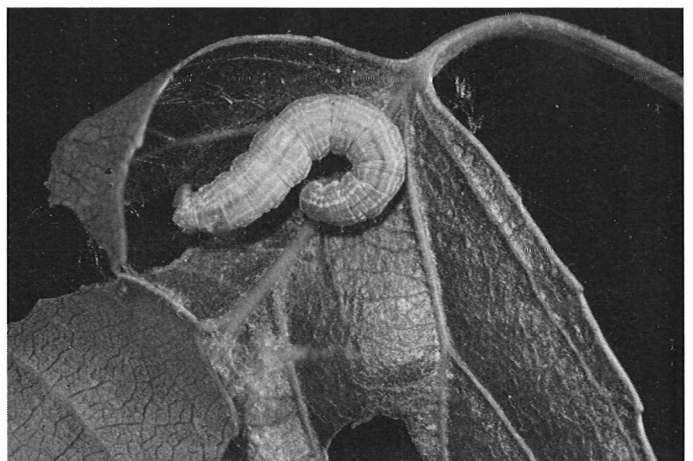
Foto 1. (*Malacosoma neustria*) ringelrups op eik.

Foto 2. Kleine wintervlinder in karakteristieke houding op populiërbblad (geopende bladrol).



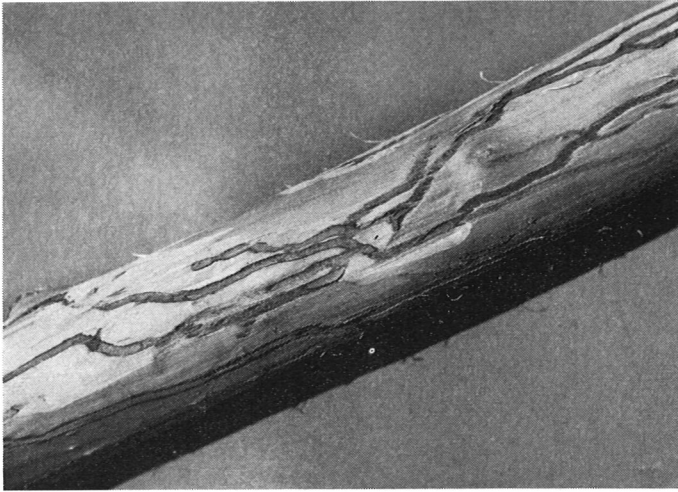


Foto 3. Kambiummineervlieg (*Phytobia*). Aantastingsbeeld na ont-schorsing van populieretak.

juni ziet men de pophuidjes van deze galmug vaak in grote aantallen uit de bast steken.

Ofschoon men er geen schade bij heeft vermeld, werd de „witte vlieg” (*Trialeurodes vaporariorum*) talrijk o.a. in een jonge wilgenopstand bij Vlaardingen waargenomen. Men vermoedt dat dit insect, mede als gevolg van de droge zomer, zich massaal vanuit het Westland heeft kunnen verspreiden.



Foto 4. Stamstukjes van wilg aangetast door de wilgeboutgalmug.

KALENDER

Het onderhoud in de beplantingen, zoals de bemesting en het chemisch bestrijden van gras en onkruiden in recent aangelegde of enkele jaren oude beplantingen alsmede het snoeien van bomen in de oudere beplantingen is het werk waaraan in deze maanden van het jaar onze aandacht besteed moet worden.

Om een goede groei van de bomen in nieuw aangelegde beplantingen te krijgen is het noodzakelijk deze in mei met 100 gram kalkammonsalpeter per boom te bemesten; in één of twee jaar oude beplantingen kan het beste 200 gram kalkammonsalpeter gebruikt worden.

De kunstmest moet regelmatig over de plantspiegels van de bomen (ca. 1 m²) verspreid worden om schade te voorkomen. Het gebruik van mengmeststoffen is in het algemeen af te raden, daar meestal de grond voldoende fosfor en kali bevat en het in het algemeen dus alleen om de stikstof gaat; bij veel mengmeststoffen moet de dubbele hoeveelheid meststof toegediend worden om dezelfde hoeveelheid stikstof te geven die met kalkammonsalpeter gegeven wordt.

Een zeer goede invloed op de groei van populieren heeft de combinatie

stikstofbemesting en schoonhouden van de plantspiegels. Het verdient aanbeveling de vegetatie op de plantspiegels (ca. 1 m²) in de tweede helft van mei of begin juni met Gramoxone, op basis van 5 liter per ha, te bespuiten. Het tijdstip van de bespuiting moet worden bepaald aan de hand van de mate van ontwikkeling van de vegetatie. Bij een te hoge vegetatie kan in pas met 1-jarig plantsoen aangelegde beplantingen schade ontstaan doordat de jonge bladeren en scheuten met de spuitvloeistof geraakt worden. Bij voorkeur moet bij donker weer gespoten worden om een zo gunstig mogelijk effect te verkrijgen. Ook mag de druk waarmee gespoten wordt niet meer dan 1,5 atm. bedragen om schade aan de stammetjes van jonge bomen te voorkomen (zie „Populier”, 4e jaargang, no. 4). Het kan aanbeveling verdienen een afschermkap te gebruiken indien de vegetatie op de plantspiegels reeds te hoog is. Een tweede bespuiting kan, afhankelijk van de mate van hergroei van de vegetatie, noodzakelijk zijn.

Juni en juli zijn de gunstigste maanden voor het snoeien van populieren; het overgroeien van snoeiwonden is beter en de vorming van waterloten is geringer als in deze maanden gesnoeid

wordt. Snoei altijd dicht langs de stam met een zaag of met een beitel op licht metalen stukken. Te hoog en zwaar in de kroon snoeien gaat altijd ten koste van de aanwas en brengt hoge kosten met zich mee. Snoei nooit hoger dan 1/3 van de stamhoogte met een maximum van 6–8 m. Het in de kroon snoeien moet beperkt blijven tot het wegnemen van dubbele toppen en een enkele zeer zware zijtak, uiteraard niet boven de genoemde maximum hoogte van 6 à 8 m. Het verdient aanbeveling in jonge beplantingen pas met op snoeien te beginnen indien de bomen op borsthoogte een omtrek van ca. 20 à 25 cm hebben bereikt.

Op de kwekerij is het van belang het plantmateriaal om de 10 à 12 dagen met 0,5 % Maneb tegen Marssonina te bespuiten. Hiermede moet worden aangevangen nadat de waarschuwing voor het optreden van deze ziekte door de radio is uitgezonden in de rubriek „Mededelingen voor Land- en Tuinbouw”.

Tegen roestaantasting moet op de kwekerij met 0,35 % Zineb gespoten worden. De bespuitingen moeten na het eerste optreden van de ziekte om de 10 à 12 dagen herhaald worden.